

PRZEWODNIK OŚWIATOWY

ORGAN TOWARZYSTWA SZKOŁY LUDOWEJ.

Adres redakcji i administracji: Kraków, ul. św. Anny 5. T. S. L.

Przedpłata rocznie 18 K (dla członków T. S. L. i czyteln 12 K rocznie).

Zadania Kół T. S. L. w pracy nad młodzieżą w wieku pozaszkolnym.

Powołana do nowego życia państwowego, Polska ma przed sobą dwa wielkie zadania. Wykreślenie swych granic i zabezpieczenie państwa od zewnątrz to jedno zadanie, drugie, to wytworzenie społecznie i gospodarczo zdrowego, silnego społeczeństwa. Zadania powyższe będą wypełnione, jeżeli Polska będzie mieć obywateli, którzy potrafią w potrzebie podporządkować własne swe prywatne sprawy interesom publicznym, którzy będą zdolni do poświęceń dla społecznego dobra. To poczucie i tę świadomość obywatelską da społeczeństwu dobrze zorganizowane wychowanie narodowe, tak szkolne jak i pozaszkolne, wychowanie rozłożone pomiędzy rodzinę, szkołę, organizacje młodzieży i instytucje społeczne. W tym systemie wychowania doniosłą rolę odegrać powinny związki i organizacje młodzieży, skupiając i kształcąc młodzież w wieku pozaszkolnym, to jest w okresie, w którym szkoła przestaje oddziaływać, wpływ rodziny słabnie, a młodzież nie jest i nie powinna być wciągana bez obywatelskiego przygotowania w wir praktycznego życia publicznego. Zadaniem związków i organizacji jest wszczepiać głęboko w serca młodzieży miłość Ojczyzny, budzić w niej ducha społecznego, znajomość i zapał do pracy społecznej. Organizacje uczą młodzież tej pracy, zaznajamiają z organizowaniem form słowarzyszeń, prowadzeniem prac wewnętrznych, uczą przewodniczenia zebraniom, rozkazywania podwładnym a także podporządkowania się dobrowolnie wybranym przez siebie przełożonym. Wspólna praca w związkach młodzieży kształtuje nie tylko umysł, ale wolę i charakter, zaciera różnice, a stojąc na apolitycznym i bezpartyjnym stanowisku, skupia w sobie takich, którzy kiedyś w różnych instytucjach i stronnictwach pracować będą; oducza ich przez to stronnictwowych zawiści, często osobisty podkład mających, a uczy poszanowania cudzego zdania i cudzej indywidualności, wszczepia miłość wzajemną, koleżeństwo i wyrozumiałość nawet wobec prze-

ciwników. W obecnych czasach demokratycznych, gdy wszyscy bez względu na swe stanowisko są równouprawnionymi obywatelami, wszyscy są uprawnionymi i powołanymi do udziału w życiu społecznem i publicznem i przez to mają wpływ na bieg życia i spraw publicznych, wszyscy powinni posiadać przygotowanie i wychowanie obywatelskie, aby mogli spełniać swe obowiązki tak prywatne jak i publiczne z korzyścią dla całości.

Sprawę wychowania młodzieży przez związki i organizacje musi wziąć na siebie społeczeństwo, państwo bowiem może w tym kierunku oddziaływać tylko przez szkołę, a temsamem tylko na tę część młodzieży, która korzysta z nauki szkolnej w zakładach średnich i zawodowych. Dla reszty i to stanowiącej większość dorastającego pokolenia w wieku od 15 do 20 lat, należy wytworzyć społeczną organizację wychowania w formie związków młodzieży, gdzieby uzupełniała ogólne wychowanie szkolne w kierunku praktycznym, oraz uczyła i przygotowywała się do życia społecznego. Tu jest rozległe pole pracy, na którym powinny współdziałać wszystkie czynniki społeczne, a przede wszystkim pole pracy dla Towarzystw kulturalno-oświatowych.

Od wypełnienia tego zadania zależną jest w dużej mierze wartość społeczno-narodowa i państwowa przyszłego pokolenia, a także rozwój pracy społecznej. Związki młodzieży bowiem mogą dać dobrze przygotowanych kierowników i pracowników dla wszelkich instytucji i organizacji tak kulturalno-oświatowych, społecznych, gospodarczych, jak i ściśle zawodowych. Oceniając doniosłość wychowania młodego pokolenia, Towarzystwo Szkoły Ludowej przez cały czas swej działalności zwracało uwagę na młodzież, jużto bezpośrednio w swej pracy oświatowej przez biblioteki, odczyty, wykłady, kursy, wycieczki dla młodzieży, jużto tworząc związki młodzieży, jak: „Drużyny wiejskie“, „Ogniska terminatorów“, bursy młodzieży szkolnej i rękodzielniczej, uczelnie i t. p.

W obecnym okresie rozwoju pracy T. S. L. należy formę i kierunek pracy nad młodzieżą przystosować do warunków i zadań, jakie wypływają z uzyskania własnej państwowości.

W myśl obrad i uchwał ostatniego Walnego Zjazdu T. S. L. Zarząd Główny okólnikiem z dnia 10-go listopada 1919 L. 2821 w sprawie pracy organizacyjno-oświatowej wezwał Koła T. S. L. do zajęcia się wychowaniem młodego pokolenia przez organizację związków młodzieży po wsiach, oraz ognisk, związków i kursów dla młodzieży rękodzielniczej po miastach. Czyniąc zadość żądaniom wielu Kół T. S. L., które pracę tę już podjęły, wysyłał Zarząd Główny regulaminy kursów i związków młodzieży. Dla ujednolajnienia organizacji, zamieszczamy w niniejszym numerze „regulamin Koła młodzieży wiejskiej“ oraz „regulamin powiatowego Związku młodzieży wiejskiej“. Wyniki dotychczasowej pracy oświatowej Kół T. S. L. wskazują, że stosunkowo mała ilość młodzieży dorastającej w wieku pozaszkolnym korzystała

z tworzonych przez Koła placówek oświatowych jak: czytelnie, wypożyczalnie, domy ludowe, kursy kierowników czytelni i wykłady. Wobec tego należy tworzyć specjalne dla niej instytucje, w których organizując się samorządnie, zajmie się pracą nad własnym doksztalceniem i przygotowaniem do przyszłego życia praktycznego i obywatelskiego.

Koła młodzieży wiejskiej będą miały dopiero wówczas warunki trwałego bytu, rozwoju i owocnej pracy, gdy zostanie wychowany zastęp kierowników Kół, nie tylko chętnych do pracy, ale i odpowiednio przygotowanych do prowadzenia Koła, kierowania jego życiem wewnętrznym i planowego wypełniania programu pracy Koła. Kierowników tych należy wychować na urządzanych przez Koła T. S. L. powiatowych kursach pracowników społecznych. Szybki rozwój organizacji młodzieży tak wiejskiej jak robotniczej, rękodzielniczej i handlowej po miastach na całym obszarze Polski, świadczy z jednej strony o potrzebie i żywotności związków młodzieży, z drugiej strony pozwala żywić nadzieję, że organizacje te dadzą społeczeństwu czynnych i uświadomionych obywateli, że podniosą z czasem kulturę życia publicznego w Polsce. Z rozwojem tej pracy mnożą się broszury i książki, omawiające sposoby organizacji młodzieży, programy działalności związków, oraz pisma będące organami tych Związków. Związek młodzieży wiejskiej w Warszawie wydał broszury A. Chętnika „Młodzież wiejska i jej organizacja“, J. Niecki „Jak zorganizować Koło młodzieży wiejskiej“, oraz wydaje tygodnik „Drużyna“. W Poznańskim „Związek Towarzystw młodzieży“ wydaje biblioteczkę organizacyjną, pierwszym numerem jest książka Ks. W. Adamskiego „Jak zakładać Towarzystwa młodzieży“. Nadto Związek wydaje dwa pisma „Kierownika młodzieży“ o charakterze instrukcyjnym i „Przyjaciela młodzieży“.

Wskazówki co do pracy wśród młodzieży w mieście objęte są referatem T. Zajączkowskiego na Walnym Zjeździe T. S. L. w r. 1918 „Opieka nad młodzieżą rękodzielniczą i handlową“ (Przewodnik Oświatowy Nr. 1—2 z r. 1919), oraz wydana przez muzeum techn. przem. w Krakowie broszura p. t. „Zakładanie ognisk dla młodzieży rękodzielniczej i przemysłowej“. Księgarnia św. Wojciecha wydała dobrą pracę D. Królikowskiego p. t. „Książka dla młodzieży rzemieślniczej“.

Dotychczas tworzone przez Koła T. S. L. Związki młodzieży korzystają przeważnie ze środków pracy oświatowej Kół T. S. L.; w miarę jednak rozwoju Kół młodzieży należy dążyć do ich usamodzielnienia tak w życiu organizacyjnym na podstawie własnych regulaminów, w wypełnianiu programu swej pracy, jak i w staraniach o środki rozwoju pracy i fundusze na własne czytelnie, biblioteki, udział w kursach, wycieczki, prenumeratę pism i t. d. Koła T. S. L. przez zjazdy, kursy, delegatów powinny dawać inicjatywę, wskazówki i pouczenia i czuwać nad trwałością rozwoju pracy.

A. Nowak.

Wychowanie młodzieży w wieku poszkolnym.

W czasie obrad Walnych Zjazdów T. S. L. w 1917, 1918 i 1919 podnoszono z naciskiem obowiązki T. S. L. zajęcia się organizacją młodzieży w wieku pozaszkolnym. Na szczególny ten, zwłaszcza w 1919 roku, nacisk wpłynęły w znacznej mierze objawy, zaobserwowane w czasie likwidacji następstw długoletniej wojny.

Myliłby się jednak ten, ktoby sądził, że dopiero nieszczęsna w swych skutkach moralnych wojna, wywołała potrzebę organizacji i prac młodzieży i nad młodzieżą. Powołać się tu należy na protokoły wszystkich prawie Walnych Zjazdów T. S. L. aż do roku 1914. Rozumiano bowiem zbyt dobrze, że dorastająca młodzież, ta przyszłość narodu i jego podwalina musi być wychowaną w ten sposób, by z niej wyszli dzielni i prawi synowie wolnej dziś Ojczyzny.

I widzieliśmy już przed wojną ciągłe próby takiej organizacji. Powstają organizacje młodzieży wiejskiej t. zw. „Drużyny Bartoszone“, których głównym celem było wychowanie i wyszkolenie żołnierza polskiego. Obok organizacji wojskowych powstają organizacje kulturalne, jak np. „Teatry i chóry włościańskie“, liczące między swymi członkami przedewszystkiem młodzież płci obojga.

Brakło jednak stowarzyszeń, których zadaniem byłoby narodowe wychowanie tej młodzieży, która nie podlegała już obowiązkowi szkolnemu, a u której zachodziła potrzeba dalszego kształcenia, a przedewszystkiem uświadczenia narodowego, zabijanego wszelkimi siłami przez szkołę zaborczą, i pobudzenie zdolności do czynu u dorastającego obywatela. Nie należało bowiem dopuścić do tego, by po kilku latach swobodnego rozwoju bujną naturą młodego Polaka znaleźć musiała dopiero swego wychowawcę w armji zaborczej. Temu należało przeciwdziałać i wszelkie instytucje, pracujące nad odrodzeniem ducha polskiego, przystępowały z większem lub mniejszem powodzeniem do pracy. Po miastach zajęto się młodzieżą prędejj i żywiej. Z jednej strony związki zawodowe, z drugiej organizacje kościelne starały się zaopiekować dorastającą młodzieżą. Po wsiach natomiast zaledwie przystąpiono do pracy, zaledwie zdołano osiągnąć pewne słabe rezultaty, wybuchła niszcząca wojna. Starsza młodzież poszła w szeregi, młodszy pozbawieni zostali opieki starszych, rodziców, opiekunów i nauczycieli. Z wielu stron i z wielu ust zaczęły się podnosić ubolewania z powodu szerzącej się niemoralności, zanikających karbów obowiązku i poczucia własnej godności. Na żadnem innem polu nie dały się odczuć tak ujemnie następstwa wojny, jak na polu obywatelskiego wychowania. Powstały luki, których wypełnienie natrafiło na przeszkody z powodu braku karnego, uczciwego materiału w pracownikach. Biblioteki, czytelnie, Kółka rolnicze, Spółki oszczędności i wytwórcze z trudem

zaczęły się podnosić. Kilka lat zaniedbania w wychowaniu młodego pokolenia, stało się przyczyną застою, jeśli nie upadku fatalnego.

Już w czasie trwania wojny pisma ludowe we wszystkich trzech zaborach zaczęły gorąco nawoływać do budowy upadającego wychowania obywatelskiego. Głosy te, coraz żywsze, pociągnęły za sobą próby organizacji, próby zrazu dość nikłe, lecz z każdym miesiącem utrwalające podstawy tej pracy.

Najmniej trudności pod tym względem natrafiła praca ta w byłej dzielnicy pruskiej.

Na kilka lat przed wojną tworzone towarzystwa młodzieży zarobkującej, kierowane przez sekretarjaty djecezjalne a połączone w związek młodzieży polskiej. Na czele każdego Towarzystwa stoi patron jako opiekun i kierownik pracy. Od roku 1910 wydaje Związek pismo p. t. „Przyjaciół młodzieży“ a od 1918 drugie p. t. „Kierownik młodzieży“. Z wiosną 1919 połączyły się wszystkie djecezjalne związki młodzieży, tworząc centralę pod nazwą: „Zjednoczenie Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej“ z siedzibą w Poznaniu, która pod kierunkiem ks. W. Adamskiego zdołała w krótkim czasie wykazać bardzo żywą działalność na polu tworzenia wzorowych regulaminów, wskazówek i objaśnień dla kierowników pracy. Przez tworzenie sekretarjatów djecezjalnych rozszerzyło „Zjednoczenie“ swą działalność na wszystkie dzielnice Polski.

Do pewnego stopnia jednostronna robota nie razi, gdy się zważy specjalne warunki całego społeczeństwa w dzielnicy poznańskiej: mniej zebrań, mniej mów, a wiele treści i pouczeń charakteryzowały prace Towarzystw tamtejszych już dawno, to samo charakteryzuje i organizację młodzieży w tej dzielnicy.

W byłym Królestwie Polskiem pracę nad młodzieżą wzięło w swoje ręce Centralne Towarzystwo rolnicze za pośrednictwem Związku Kółek rolniczych z sekcją „Związku młodzieży polskiej“. Organem Związku młodzieży jest „Drużyna“. W pierwszych latach organizacja szła oporem. Od roku 1912 do 1917 powstawały luźne Koła, dopiero utworzenie związku ujednolityło pracę i nadało jej jednolity kierunek. Jeszcze w 1916 było w całym Królestwie zaledwie 13 Kół, z końcem 1918 roku sprawozdanie wykazuje już Kół 167 z 7000 członków, w tem 60% chłopców. W roku 1918 urządzono w Kołach 814 zebrań, 696 odczytów, 55 kursów oświatowych i 36 wycieczek.

Zorganizowano w tym roku 112 trup teatralnych amatorskich, 35 chórów, 8 orkiestr, 16 zespołów gimnastycznych i 33 straży ogniowych.

W roku 1919 powstał również szereg „Kół młodzieży“ na Litwie, Białorusi i Wołyniu, a „Związek Młodzieży ziemi Wileńskiej“ podjął starania skupienia tych Kół we wspólnej organizacji centralnej w Wilnie,

Najtrudniej, musimy przyznać, rozwija się ta praca w Małopolsce. Przypisać to należy w znacznej mierze wyjątkowemu spustoszeniu wśród ludności w latach wojennych.

Towarzystwo Szkoły Ludowej, jako instytucja powołana w pierwszym rzędzie do organizacji wychowania narodowego, przystąpić musi do realizacji wskazań udzielonych przez ostatnie Walne Zjazdy Towarzystwa. Według dyskusji w czasie ostatniego Walnego Zjazdu, T. S. L. ma być w wolnej Polsce instytucją wychowania narodowego i krzewienia kultury narodowej. Bezpośredniem naszym zadaniem jest nie tyle organizacja życia praktycznego, lecz tworzenie podstaw ogólnych, na których oprzeć się ma gmach silnego i zdrowego gospodarczo i duchowo społeczeństwa polskiego.

W tym celu Zarząd Główny zwraca się do Kół T. S. L. z apelem do organizowania pracy nad obywatelskim wychowaniem młodzieży polskiej.

Charakter ogólnie - narodowy TSL. wyklucza zasadniczo uprawianie pracy partyjno-politycznej na terenie Kół młodzieży wiejskiej.

Zadaniem Koła ma być:

- a) kształcenie się pod względem narodowym, społecznym, zawodowym i kulturalnym;
- b) kształcenie się pod względem fizycznym;
- c) organizowanie iniejscowej młodzieży dla wspólnej pracy i godziwej zabawy;
- d) niesienie pomocy materialnej młodzieży zdolniejszej na kształcenie wyższe.

W zachowaniu charakteru polskiego Kół młodzieży, przestrzegać należy, by do Kół nie przyjmować członków niechrześcijan.

Celem osiągnięcia swych celów Koła młodzieży urządzają zebrania, odczyty, kursy, zjazdy, biblioteki, wycieczki, teatry, chóry, orkiestry.

Wychowanie fizyczne i duchowe powinno przyświecać na każdym kroku pracom Kół młodzieży.

Koło młodzieży T. S. L. stanowi samoistną organizację, w której członkowie przy pomocy środków wymienionych wyżej zaprawiać się mają nie tylko teoretycznie ale i praktycznie do przyszłej pracy obywatelskiej. Koło młodzieży pracować winno samodzielnie, podczas gdy wpływ starszych ograniczy się do pomocy i porady a ewentualnie i kontroli prac młodzieży.

Jako dalszy środek organizacyjny służyć ma łączenie Kół młodzieży w Związki powiatowe, których zadaniem będzie organizacja pracy w powiecie, urządzanie zbiorowych zebrań, kursów, wycieczek itp.

Przewidzianem jest również w dalszej perspektywie utworzenie ogólnego Związku Młodzieży T. S. L., co nastąpi jednak wtedy, gdy praca u podstaw oprze się na zdrowych członkach.

Rozwijając tę akcję T. S. L. zdaje sobie z tego sprawę, że w pracy swojej napotka niejednokrotnie na trudności, podobnie

jak to zdarzało się przy każdej naszej akcji. Nie idzie nam tu o monopol, ani o pustą chwałę. Współdziałaliśmy zawsze i współdziałać zawsze będziemy z wszelkimi instytucjami, pracującymi nad dobrem narodu.

Gdyśmy obok innych Towarzystw tworzyli nasze czytelnice, nie przeszkodziłszy w niczem ich pracy, lecz owszem pomogliśmy jej zawsze rzetelnie. Podobnie pragniemy obecnie organizować przy naszych Kołach i czytelnicach Koła młodzieży TSL. i tym razem z tem zastrzeżeniem, że żadną miarą nie chcemy i nie możemy w jakikolwiek sposób wpływać ujemnie na pracę innych organizacji. Charakter naszego Towarzystwa i jego obowiązki wobec narodu zniewalają nas do działania wszędzie tam, gdzie pracy i dobrej woli potrzeba.

Wychowując młodzież, budujemy państwo polskie. A więc Zarządy Kół i Czytelń T. S. L. — do dzieła!

R. Struczowski.

Regulamin Koła Młodzieży Wiejskiej

W

jako samorządnej organizacyi Koła T. S. L. w

Cel, zadania i środki działania.

§ 1. W celu wyrobienia się na dobrych obywateli Polski młodzież organizuje się w Koło Młodzieży Wiejskiej, jako samorządną organizację Koła T. S. L. w

§ 2. Zadaniem Koła jest:

- a) kształcenie się pod względem narodowym, społecznym, zawodowym i kulturalnym,
- b) kształcenie się pod względem fizycznym,
- c) organizowanie miejscowej młodzieży dla wspólnej pracy i go-dziwej zabawy,
- d) niesienie pomocy materialnej młodzieży zdolniejszej na kształcenie wyższe.

Sprawy natury partyjno-politycznej nie wchodzą w zakres prac Koła Młodzieży Wiejskiej.

§ 3. Zadania powyższe Koło spełnia:

- a) przez zebrania, odczyty, kursy, biblioteczeki, prenumeratę pism, czytelnice i wycieczki krajoznawcze,
- b) przez teatry, chóry, deklamacje i orkiestry,
- c) przez gimnastykę, gry ruchome, wieczornice, zabawy, ćwiczenia wojskowe i sporty,
- d) przez zakładanie straży ogniowych, drużyn i innych organizacji młodzieży wiejskiej,
- e) przez wysyłanie swych członków jako delegatów na wiec-oświatowe, kursy pracy społecznej i inne kursy.

Członkowie, ich obowiązki i prawa.

§ 4. Członkiem Koła może być chrześcijanin-polak lub polka, mając ukończonych lat 15, który(a) postępuje zgodnie z wymaganiami etyki (moralności) chrześcijańskiej i który(a) jest wprowadzony(a) przez 2 członków Koła i przyjęty(a) przez Zarząd.

§ 5. Każdy członek Koła zobowiązuje się:

- a) postępować zgodnie z wymaganiami etyki chrześcijańskiej i honoru polaka,
- b) przybywać regularnie i punktualnie na zebrania,
- c) stosować się do regulaminu i uchwał Koła, popierać jego rozwój i pomagać Kołu we wszystkich jego przedsięwzięciach,
- d) płacić regularnie składkę miesięczną, uchwaloną przez Zebranie Ogólne.

U w a g a. Zarząd ma prawo zwolnić członka od składki częściowo lub zupełnie.

§ 6. Każdy członek Koła ma prawo:

- a) korzystać ze wszystkich urządzeń swego Koła,
- b) zabierać głos i stawiać wnioski i projekty,
- c) wybierać zarząd, komisję rewizyjną i delegatów do powiatowego Związku Młodzieży Wiejskiej,
- d) wprowadzać na zebrania Koła gości za zgodą zarządu.

U w a g a. Prawo głosu na zebraniach przy wyborze zarządu, komisji rewizyjnej i delegatów do powiatowego Związku Młodzieży mają członkowie, którzy nie zalegają z opłatą składki członkowskiej dłużej niż 3 miesiące.

Zebrania Ogólne.

§ 7. Najwyższą władzą Koła jest Zebranie Ogólne. Zebrania Ogólne bywają miesięczne, roczne i nadzwyczajne. Uchwały na Ogólnych Zebraniach zapadają większością głosów, prócz projektów zmian w regulaminie, do których potrzebna jest $\frac{3}{4}$ ilości członków Koła. Uchwały Zebrań Ogólnych wykonuje zarząd.

§ 8. Zebrania Ogólne miesięczne winny być poświęcone pracom Koła.

§ 9. Zebrania ogólne roczne zwołane być powinno raz na rok najpóźniej w kwietniu i poświęcone wysłuchaniu i zatwierdzeniu sprawozdania zarządu, komisji rewizyjnej i delegatów do powiatowego Związku Młodzieży Wiejskiej, przyjęciu budżetu i programu pracy na rok następny, wyborom nowego zarządu, komisji rewizyjnej i delegatów do powiatowego Związku Młodzieży Wiejskiej po 1 od 15 członków.

§ 10. Zebranie ogólne nadzwyczajne zwołane być może w każdym czasie na żądanie zarządu, komisji rewizyjnej, $\frac{1}{5}$ członków Koła lub zarządu powiatowego Związku Młodzieży.

Zarząd.

§ 11. Zarząd wybierany raz na rok składa się z 5 osób: przewodniczącego, jego zastępcy, sekretarza, skarbnika i bibliotekarza.

§ 12. Zarząd ma obowiązek: a) kierowania pracą Koła; b) wykonywania uchwał Zebrań ogólnych Koła; c) mieć pieczęć nad majątkiem Koła; d) dysponowanie funduszami Koła w ramach budżetu; e) reprezentowanie Koła; jednakże wszelkie wystąpienia do władz winny być załatwione za pośrednictwem lub w porozumieniu z Zarządem Koła T. S. L. w okręgu którego Koło Młodzieży Wiejskiej się znajduje; f) prowadzić rachunki Koła; g) przyjmować członków Koła.

§ 13. Zebrania zarządu odbywać się winny nie rzadziej jak raz na miesiąc; zebrania są jawne, to jest ma prawo bywać na nich każdy członek Koła z głosem doradczym.

§ 14. W pracach Koła mogą brać udział goście za pozwoleniem zarządu Koła.

Powiatowy Związek Kół Młodzieży Wiejskiej.

§ 15. Koła Młodzieży Wiejskiej powiatu łączą się w powiatowy Związek Młodzieży Wiejskiej jako samorządną organizację przy Kole T. S. L.

Fundusze Koła.

§ 16. Fundusze Koła tworzą się: a) z wpisowego; b) ze składek miesięcznych członków Koła; c) z dochodów z przedstawień teatralnych, odczytów itd.; d) z darów i innych nieprzewidzianych dochodów.

Funduszami Koła rozporządza zarząd w granicach budżetu. Koło opłaca składkę roczną do powiatowego Związku Młodzieży Wiejskiej w wysokości oznaczonej przez Zebranie ogólne powiatowego Związku Kół Młodzieży Wiejskiej.

Komisya rewizyjna.

§ 17. Komisya rewizyjna złożona z 5 członków Koła i delegata Koła T. S. L. winna rewidować najmniej dwa razy do roku książki rachunkowe i majątek Koła, oraz przedstawić o tym sprawozdanie na Zebraniu rocznem Koła.

Zamknięcie Koła.

§ 18. W razie zamknięcia Koła cały majątek jego przechodzi na cele oświatowe i społeczne, wskazane przez ogólne Zebranie, a jeżeli go nie można zwołać, to przez Zarząd Koła TSL.

Regulamin Powiatowego Związku Młodzieży Wiejskiej

jako samorządnej organizacji przy Kole T. S. L. w

§ 1. Powiatowy Związek Młodzieży Wiejskiej jest zrzeszeniem Kół młodzieży czynnych na terenie powiatu i stanowi samorządną organizację przy Kole T. S. L. w

§ 2. Powiatowy Związek dąży do ujednolajnienia metod i organizacyjnego zespolenia pracy Kół młodzieży i w tym celu prowadzi następujące prace:

- a) pobudza młodzież do zakładania nowych Kół, popiera idee zrzeszeń młodzieży przez dostarczenie wzorów ustaw i udzielanie wszelkich informacyj i pomocy, niezbędnych przy organizowaniu i prowadzeniu prac młodzieży,
- b) rozpowszechnia wiedzę i uświadomienie narodowe, społeczne, kulturalne i zawodowe: przez urządzenie kursów, pogadanek, zebrań odczytowych, bibliotek i czytelni, przez wystawy, wycieczki krajoznawcze, lustracje gospodarstw wzorowych, przez rozpowszechnianie wydawnictw,
- c) współdziała w pracach młodzieży nad wyrobieniem fizycznym, przez ćwiczenia gimnastyczne, organizowanie straży ogniowych, gier i zabaw ruchomych, ćwiczeń wojskowych i sportów,
- d) współdziała w pracach młodzieży nad wyrobieniem obyczajów i życia towarzyskiego, poczucia piękna, odwagi cywilnej, przez organizowanie przedstawień teatralnych, chórów i zabaw towarzyskich itp.,
- e) niesie pomoc materyalną zdolniejszej młodzieży na wyższe kształcenie,

Sprawy natury partyjno-politycznej nie wchodzą w zakres jego prac.

§ 3. Powiatowy Związek młodzieży załatwia samodzielnie sprawy dotyczące zrzeszonych organizacji. Wystąpienia do władz winny być załatwiane za pośrednictwem lub w porozumieniu z Zarządem Koła T. S. L.

§ 4. Powiatowy Związek Młodzieży może korzystać z usług Koła T. S. L., w zamian za co może opłacać na jego rzecz składek roczną opartą na wzajemnem porozumieniu.

§ 5. Członkami powiatowego Związku Młodzieży są członkowie poszczególnych Kół Młodzieży czynnych na terenie działalności Związku powiatowego.

§ 6. Najwyższą władzą powiatowego Związku Młodzieży jest Zebranie Ogólne. Zebrania Ogólne bywają roczne i nadzwyczajne. W Zebraniu Ogólnem biorą udział delegaci Kół Młodzieży po jednym na 15 członków.

Zebranie ogólne jest prawomocne przy obecności przynajmniej 1/2 delegatów. Uchwały na Ogólnych Zebraniach zapadają

większością głosów, prócz projektów zmian w regulaminie, do których potrzeba jest $\frac{3}{4}$ ilości głosów. W razie nie dojścia do skutku Zebrania Ogólnego w pierwszym terminie, winno być zwołane w drugim terminie, ważne bez względu na ilość obecnych delegatów. Uchwały Ogólnych Zebrań wykonuje zarząd.

§ 7. Zebranie Ogólne roczne zwołane być powinno raz na rok najpóźniej w maju i poświęcone sprawozdaniu zarządu, komisji rewizyjnej i delegatów z rocznej pracy, przyjęcia budżetu, programu pracy na rok następny i wyborom nowego zarządu i komisji rewizyjnej.

§ 8. Zebranie nadzwyczajne powiatowego Związku zwołane być może w każdym czasie na żądanie zarządu, komisji rewizyjnej, $\frac{1}{5}$ delegatów Kół Młodzieży, lub Zarządu Koła T. S. L.

§ 9. Zarząd powiatowego Związku wybierany raz na rok przez Zebranie Ogólne roczne składa się z 7 osób: przewodniczącego, jego zastępcy, sekretarza, skarbnika i 2 członków zarządu oraz 1 delegata od Zarządu Koła T. S. L.

U w a g a. W zarządzie powiatowego Związku może brać udział również przedstawiciel zarządu innych instytucji społeczno-oświatowych, biorących bezpośredni udział w pracach Kół Młodzieży danego powiatu.

§ 10. Zarząd kieruje pracą Związku, układa budżet i plan pracy i przedstawia do zatwierdzenia Ogólnemu Zebraniu, składa sprawozdanie ze swych czynności, czuwa nad pracą Kół Młodzieży, decyduje samodzielnie w tych sprawach, które nie wchodzą w zakres działalności Zebrań Ogólnych i deleguje członka z prawem głosu do Zarządu Koła T. S. L.

U w a g a. W celu wykonania poszczególnych prac powiatowego Związku, zarząd może organizować odpowiednie komisje z prawem kooptowania osób kompetentnych.

§ 11. Zebrania zarządu powiatowego Związku Młodzieży odbywają się przynajmniej raz na miesiąc, do prawomocności uchwał potrzeba obecności $\frac{1}{2}$ członków zarządu. Uchwały zapadają zwykłą większością głosów, głos przewodniczącego przeważa.

§ 12. Zarząd powiatowego Związku Młodzieży w miarę potrzeby ma prawo zwoływać radę powiatowego Związku Młodzieży złożoną z przewodniczących wszystkich Kół Młodzieży w danym powiecie.

§ 13. Fundusze powiatowego Związku Młodzieży tworzą się ze składek Kół Młodzieży, należących do Związku i z innych nieprzewidzianych dochodów. Wysokość składki oznacza Zebranie Ogólne powiatowego Związku według ilości członków Kół Związku Młodzieży Wiejskiej.

§ 14. Dla sprawdzenia rachunkowości powiatowego Związku Młodzieży Wiejskiej, zebranie roczne wybiera komisję rewizyjną, złożoną z 5 członków oraz delegata od Koła T. S. L.

§ 15. W razie rozwiązania powiatowego Związku Młodzieży Wiejskiej, majątkiem jego rozporządzi Zebranie Ogólne. Uchwały w tym względzie muszą zapaść na dwóch po sobie następujących Zebraniach Ogólnych.

Wymiana listów między T. S. L. a nowym ministrem oświaty.

Po nominacji p. Tadeusza Łopuszańskiego, dawniejszego członka Zarządu Głównego T. S. L. i referenta szkół zachodnich T. S. L., wysłało doń prezydjum T. S. L. list następujący:

„Panie Ministrze! Za swego Cię uważamy i jako swojemu życzymy: Daj Boże, byś mógł długo ku pożytkowi ogółu, ku radości kresów naszych na swem wysokiem stanowisku pracować. Z wyniesienia na najwyższy oświatowy urząd w Polsce jednego z członków T. S. L. serdecznie się cieszymy. Prezes: Sekretarz:”

W odpowiedzi na te życzenia, nadesłał p. minister Łopuszański na ręce prezydjum T. S. L. list następującej treści:

„Warszawa, 24. grudnia 1919. Do Zarządu Głównego Towarzystwa Szkoły Ludowej w Krakowie. Proszę przyjąć najserdeczniejsze podziękowanie za przesłane mi życzenia. Są mi one bardzo miłe, gdyż pochodzą od instytucji, w której z wielkim zapalem pracowałem, do której szczerze jestem przywiązany i której wielkie zasługi i znaczenie narodowe w całej pełni oceniam. Znaczenie to polega nie tylko na osiągniętych wynikach pracy Towarzystwa — może większą jeszcze zasługę ma Towarzystwo jako szkoła sumiennej, bezinteresownej, ofiarnej i ideowej pracy. W tych ciężkich i trudnych czasach, będących próbą charakterów, próbą, którą w naszym społeczeństwie niestety tak niewielu wytrzymało, wszędzie widziałem T. S. L.-owców, którzy wśród ogólnej deprawacji i upadku ideowości wierni swej idei pełnili na różnych placówkach chlubnie i ofiarnie swą służbę narodową. Dlatego dumny jestem, że było mi kiedyś danem być członkiem Zarządu Głównego Towarzystwa i dlatego pamięć o mnie w tych ciężkich dla mnie chwilach — szczególnie mnie ucieszyła i dodała otuchy. Serdecznie raz jeszcze za nią dziękuję. Tad. Łopuszański.

W sprawie budowy i odbudowy Domów Ludowych.

Komisja Domów Ludowych przy Centralnem Towarzystwie Rolniczem w Warszawie podaje do wiadomości, że ci wszyscy, którzy organizują u siebie lub noszą się dopiero z zamiarem or-

ganizowania i budowy Domów Ludowych, mogą w obecnej chwili korzystać z zasiłków rządowych, udzielanych na cel powyższy w formie pożyczek zwrotnych, w pierwszych trzech latach bezprocentowych, później nisko oprocentowanych. Zasiłek ten jednak w żadnym wypadku nie może przekraczać połowy ogólnej sumy, przewidzianej w kosztorysie budowy.

Pożyczki udzielane będą tylko za pośrednictwem komisji Domów Ludowych (Warszawa, ul. Kopernika 30).

Te więc miejscowości, które zechcą skorzystać z pomocy pieniężnej Rządu, muszą zawiadomić o tem Komisję Domów Ludowych, nadsyłając jednocześnie:

1. Protokół zebrania organizacyjnego, na którym powołano do życia Towarzystwo Domu Ludowego, względnie postanowiło budować Dom Ludowy, z odnośną opinią starosty i architekta powiatowego, że Dom Ludowy w danej miejscowości powstać może i powinien.

2. Dokładny plan domu sporządzony przez architekta lub naszą Komisję do spraw budownictwa ogniotrwałego, a nie przez cieślę lub majstra murarskiego, jak się to często praktykuje na wsi.

W wypadkach, gdy budowa Domu Ludowego jest już rozpoczętą lub na ukończeniu, koniecznem jest przesłanie, oprócz zaświadczeń starosty i architekta pow. tych planów, według których wykonywane były roboty budowlane (należy jednak wymienić kto je sporządził) z wyszczególnieniem co zostało zrobione, jakie i w jakiej ilości potrzebne są materiały budowlane, lub w jakiej ilości znajdują się one w posiadaniu organizatorów, jaką sumą pieniędzy rozporządzają organizatorzy i ile potrzeba jeszcze na całkowite wykończenie robót. Pierwszeństwo będą miały miejscowości położone na kresach naszych lub te, które zostały zniszczone działaniami wojny, klęską pożaru itp.

(UWAGA. Koła T. S. L. powinny wnosić podania o powyższe pożyczki za pośrednictwem Zarządu Głównego T. S. L.).

Z działalności Kół i Związków okręg. TSL.

Zjazd okręgowy T. S. L. w Sanoku odbył się 9 grudnia przy udziale delegatów Kół T. S. L. w Sanoku, Brzozowie, Liszku, Ustrzykach dolnych, Łącku, oraz delegatów Czytelní T. S. L.; niemożność przybycia delegatów usprawiedliwiły Koła w Lutowskich, Zagórzcu i Rymanowie. Po zagajeniu przez przewodniczącego Koła T. S. L. w Sanoku p. A. Pytla, referat na temat: „Zadania pracy T. S. L., jej metody i kierunki“ wygłosił delegat Zarządu Głównego p. Andrzej Nowak. W ożywionej dyskusji omówiono program prac Kół T. S. L., oraz program prac Związku okręgowego na podstawie sprawozdań delegatów ze stanu i pracy Kół T. S. L. W dyskusji podkreślono potrzebę opieki

i organizacji młodzieży dorastającej po wsiach i miastach. Do Zarządu Związku okręgowego zostali wybrani: przew. Ludwik Jasiński (Sanok), zast. przew. Józef Podhalicz (Brzozów), sekr. Michał Urbanek (Sanok), zast. sekret. Al. Zakliczyński (Lisko), skarbnik Tadeusz Dworski (Sanok), zast. skarb. Alfons Jastrzębski (Ustrzyki). Po zjeździe Zarząd okręgowy przeprowadził szereg lustracji i uruchomił wszystkie jeszcze nieczynne Koła.

Okręgowy Zjazd oświatowy T. S. L. w Jaśle odbył się w dniu 8 grudnia z porządkiem dziennym: 1) Zagajenie, 2) sprawozdanie ze stanu i pracy Kół T. S. L. okręgu, 3) Zadania i organizacja pracy T. S. L., jej metody i kierunki, 4) Program prac Związku okręgowego, 5) Program prac oświatowych Kół T. S. L., 6) Wybory Zarządu okręgowego, 7) Wnioski i zapytania. Sprawozdanie przedłożyły Koła w Jaśle, Krośnie, Żmigrodzie i Brzostku, poczem delegat Zarządu Głównego p. W. Sikora przedstawił potrzebę organizacji i kierunek pracy oświatowo - kulturalnej Towarzystwa Szkoły Ludowej.

Szczególną uwagę należy zwrócić na dalszy rozwój czyteln i bibliotek T. S. L., oddziaływać na społeczeństwo przez zjazdy i wiece oświatowe, rozwinąć organizację Kół młodzieży wiejskiej, a dla wychowania szeregu młodych pracowników wznowić zwoływanie zjazdów oświatowych kierowników czyteln, oraz organizowanie kursów instruktorskich dla młodzieży wiejskiej. Na posiedzeniu popołudniowym omówiono resztę porządku dziennego i ustalono program pracy Kół i Związku na przyszłość. W miejscach słabych Kół wiejskich w Potoku i Suchodole Koło T. S. L. w Krośnie założy tam czytelnie. Do Zarządu okręg. zostali wybrani: przewod. Bronisław Babiński (Jasło), zast. H. Jachimecki (Jasło), sekr. Jan Pyrek (Jasło), zast. ks. Bajgert (Żmigród), skarb. Zofia Dembińska (Jasło), zast. J. Trzeciak (Świerchowa), członkowie: H. Friedberg, W. Orzeł (Łączki), W. Ciochoń (Brzostek), L. Zakulski (Krosno).

Zjazd Związku okręgowego T. S. L. w Krakowie odbył się w dniu 14 grudnia. Referat o zadaniach i programie pracy oświatowej wygłosił p. A. Nowak. W dyskusji omówiono podział pracy w Krakowie między miejscowe Koła T. S. L. i uchwalono wznowić przedwojenny system zwoływania zjazdów oświatowych w poszczególnych miastach okręgu krakowskiego T. S. L. w porozumieniu z miejscowymi Kołami. Po sprawozdaniach delegatów Kół o stanie pracy wybrano Zarząd okręgowy, w skład którego weszli: przew. T. Tabaczyński, zast. H. Kielska, sekr. W. Baran, zast. A. Górówna, skarb. H. Górecka, zast. R. Struczowski.

Nowe Koła T. S. L. w r. 1919. Zahamowana wypadkami wojennymi i inwazjami praca organizacyjna i oświatowa T. S. L.

zaczęła się podnosić już w roku 1918, lecz dopiero w r. 1919 rozpoczął się jej rozwój. Podczas gdy w końcu 1918 roku było czynnych Kół T. S. L. 76 (z przedwojennej cyfry 301), to w końcu 1919 r. było czynnych już 202. Przedewszystkiem większość Kół we wschodniej Małopolsce zostało zreorganizowanych i uruchomionych, nowych Kół w r. 1919 powstało dziesięć: 1) Węgierska Górka, 2) Brzeszcze, 3) Miechów, 4) Siedliska, 5) Sędziszów, 6) Załuż, 7) Budzów nad Tyczyn, 8) Albigowa, 9) Uście solne, 10) Lwów XV. im. Wiktorji Niedziałkowskiej.

Z wydawnictw T. S. L.

Elementarz Towarzystwa Szkoły Ludowej. Nakładem Zarządu Głównego T. S. L. ukazało się nowe wydanie elementarza, układu Stefana Zaleskiego. Nazwisko autora jak i szereg wydań jego elementarzy świadczą dobitnie o wartości tego wydawnictwa. Uczyni niewątpliwie zadość odczuwanej potrzebie dla szkółek analfabetów, kursów dla dorosłych oraz szkółek Uniwersytetów żołnierskich. Dodane „wskazówki dla uczących” ułatwiają jego zastosowanie.

Domy ludowe, ich znaczenie i potrzeba przez Leona Twareckiego, wydanie Zarządu Głównego T. S. L. We wszystkich społeczeństwach „Domy ludowe” są ważnym czynnikiem rozwoju kultury społecznej a ilość ich miarą stanu uspołecznienia warstw ludowych i robotniczych. Autor na 43 stronach przedstawia stan ich w innych społeczeństwach i w Polsce, ich znaczenie i sposób organizacji. Liczne ilustracje istniejących u nas domów ludowych oraz kilka planów wybitnych architektów polskich, podnoszą praktyczną wartość tej broszury.

Wspomnienie pośmiertne.

Ś. p. **Szczęśny Turowski**, b. buchalter T. S. L., b. członek i rachmistrz Zarządu Głównego T. S. L. zmarł w Krakowie, przeżywszy lat 40.

W osobie ś. p. Turowskiego miało T. S. L. człowieka, na którego zawsze mogło liczyć. Wyszedł z kół t. zw. młodzieży narodowej, stał w środku Lutosławszczyków, był „Elssem”. Dla niego więc praca w T. S. L. była obowiązkiem, nakazem moralnym. To też kolejno przechodził wszystkie szczeble hierarchji T. S. L.-owej. Zrazu jako członek Zarządu VI. Koła T. S. L. im.

J. Słowackiego prowadzi tam rachunki i sekcję odczytową, potem jako członek i skarbnik Zarządu Związku okręgowego T.S.L., wreszcie jako członek i rachmistrz Zarządu Głównego T. S. L. Umarł otoczony rachunkami Związku okręgowego. Na parę jeszcze dni przed śmiercią, już beznadziejnie chory, wzywał do siebie swych pomocników w pracy, aby im dać wskazówki w pracy bez niego.

Cześć Jego pamięci!

Wykaz druków i formularzy do prowadzenia administracji Kół T. S. L.

Zarząd Główny T. S. L. posiada na składzie:

	M. f.
1. Dziennik podawczy (arkusz 40 fen.)	cena księgi 10.—
2. Księga kasowa większa	" " 25.—
3. " " mniejsza	" " 15.—
4. " członków większa	" " 20.—
5. " " mniejsza	" " 12.—
6. " katalogowa bibl.	" " 6.—
7. " kontroli wypożyczeń bibl.	" " 12.—
8. Kwitarjusz sznurowy większy	" " 15.—
9. " " mniejszy	" " 6.—
10. " (kasa przyjęcie) większy	" " 6.—
11. " " " mniejszy	" " 4.—
12. Asygnatarjusz (kasa wypłaci)	" " 5.—
13. Legitymacje członków Koła T. S. L.	—20
14. " wypożyczalni wraz z regulaminem	—20
15. Wezwanie do zwrotu książek	—30
16. Poręczenia członka czytelnia za zwrot książek	—30
17. Kartki katalogowe wypożyczalni większe	—30
18. " " " mniejsze	—20
19. Formularze sprawozdawcze z działalności Koła i Związku okręgowego T. S. L.	—.

TREŚĆ Nru 11 i 12: Zadania Kół T.S.L. w pracy nad młodzieżą w wieku pozaszkolnym, przez A. Nowaka. — Wychowanie młodzieży w wieku poszkolnym, przez R. Struczowskiego. — Regulamin Koła Młodzieży wiejskiej. — Regulamin powiatowego Związku Młodzieży wiejskiej. — Wymiana listów między T. S. L. a nowym Ministrem oświaty. — W sprawie budowy i odbudowy Domów Ludowych. — Z działalności Kół i Związków okręgowych T. S. L. — Z wydawnictw T. S. L. — Wspomnienie pośmiertne.